

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1985
FORFATTER:	Kaj Kristensen
TITEL:	Træk fra arbejdet ved Kolding Politi
KORT RESUME:	Erindringer fra forfatterens tid ved Kolding politi, specielt tiden 1934-45.

Træk fra arbejdet ved Kolding politi

Af Kaj Kristensen

Nedenfor fortælles nogle sporadiske træk af Kolding politi's arbejdsområde, således som det i årene 1934–74 så ud for mig som menig af styrken. Først var jeg 5 år ved ordenspolitiet og resten af tiden – til 1974 – ved pensionens indtræden – ved kriminalpolitiet. Lad det være sagt med det samme, at beretningen er ufuldstændig, og skal i følge sagens natur også være det, da der må skeles til tavshedspligten.

Episoder fra ordenspolitiet

Ca. 14 dage efter min tiltrædelse i Kolding politi, hvilket for mit vedkommende var den 2. januar 1934, blev der ringet til politivagten på Rådhuset, at der på en af byens restaurationer sad et selskab, som ikke ville betale regningen for det, der var nydt. Det blev min ringhed, der skulle prøve på at finde ud af, hvem der havde bestilt hvad – slet ikke nogen ringe opgave for en 23-årig politibetjent, der endnu ikke var tør bag ved ørerne. På tjenestecykel med fast krank, iført lang uniformsfrakke og papmachéhjelm begav jeg mig frem mod restaurationen, idet jeg sagde til mig selv: »Festina lente« – skynd dig langsomt. Det kan jo være, at selskabet har betalt, når du ankommer.

Det kom – desværre – ikke til at holde stik. Ved min ankomst til restaurationen sad der en halv snes

mandfolk eller mandspersoner, som det hed i rapportsproget, og ingen følte trang til at betale noget som helst. Jeg forsøgte at skaffe ro på stedet, men det lykkedes ikke. Tværtimod. Pludselig – og uden varsel – var jeg midtpunkt i et opløb af restaurationsgæster, som absolut ikke var mig venlig stemt. Man antydede i utvetydige vendinger, at jeg skulle have nogle bank. Nogen motivering blev ikke givet og det lykkedes mig at undgå direkte konfrontation.

Da så vidt var passeret, fandt betjeningen på stedet anledning til telefonisk at tilkalde forstærkning fra Domhuset. Kort efter ankom 6 mand i en taxa – tjenestevogn fandtes ikke – og jeg skal love for, at det vendte krigslykken. 2 mand røg i detentionen, og resten fik ordre til at forføje sig bort. Betalingsspørgsmålet blev ordnet i en håndvending.

Der fik jeg min ilddåb, men jeg trøster mig ved at jeg kun havde 14 dages polititjeneste på bagen, og jeg var uden kendskab til, hvorledes man holder orden i et værtshus.

Man må fare med lempe eller sagt på en anden måde: Det magre forlig er bedre end en fed proces. Det gælder iøvrigt i alle livets forhold.

En »sød« historie fra patruljetjenestens overdrev – efteråret 1935.

Jeg havde fra kl. 0200–0300 den såkaldte post 1 i

Jernbanegade – hovedgaden i Kolding. Det var et modbydeligt vejr med regn og kulde. Hvad sker? Posten blev søvnig og kunne ikke holde øjnene åbne. Han gik ind i en port, hvor han stillede sig op ad væggen. Fra militæret var man vant til at sove, når lejligheden bød sig. Jeg må have vendt mig i søvne, for pludselig hørte jeg natklokken til den i ejendommen boende læge kime huset ned. Spontant fjernede jeg mig fra stedet, skyndte mig ned i den modsatte ende af gaden, hvor jeg vendte om og i sindigt patruljetempo gik op mod lægens bopæl. Han kom ned i porten, og da han så mig, spurgte han, om jeg havde set, hvem der havde ringet på hans natklokke. Det benægtede jeg med overbevisningens varme at kende noget til. Hånden til huen. »Godnat doktor. Jeg håber ikke, at De bliver forstyrret mere i nat.« Jeg kunne godt have tilføjet: »Ihvert fald ikke af mig!« Men det gjorde jeg altså ikke.

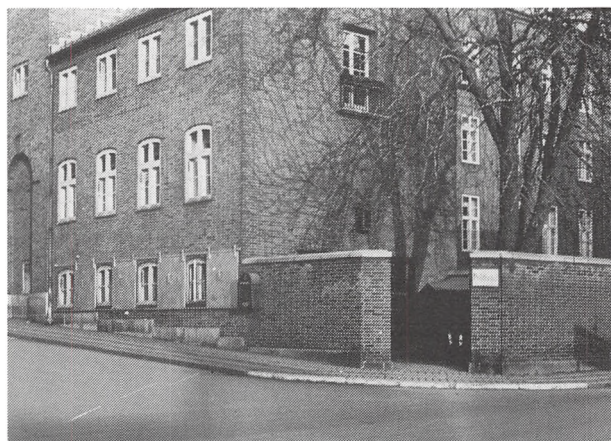
Umiddelbart efter min ansættelse skulle jeg lære patruljetjenestens mysterier at kende. Jeg blev afgivet til en ældre politibetjent, der med sine 63 år fandtes værdig som lærer i den ædle kunst: at patruljere. Han skulle sætte mig ind i forholdene omkring post 2, som omfattede Låsbygade, Hans Ludvigsvej og Katrinegade. For hver 3–400 m lå et værtshus, og alle steder skulle jeg præsenteres som den ny politibetjent. Så fik vi hver en bajer og sludrede om dagen og vejen. Da jeg havde fået 7-8 bajere var jeg halvfuld. Min ledsager var der intet at mærke på. Han havde også et omfang som en almindelig øltønde og meget tydede på, at han var vant til at drikke øl. I min kvide sagde jeg, at nu kunne jeg altså ikke mere. Han så på mig med et såret og skuffet blik, hvorefter han sagde: »Det er jo ikke meningen, at du som ny mand skal gå og øde-

lægge det for os andre! For at det ikke skal vække anstød, drikker jeg begge bajere på resten af posten. Er du indforstået med det?« Det var jeg – havde simpelt hen ikke noget valg – og vi kom begge tilbage til politivagten på Rådhuset, uden at der var episoder af nogen art.

Samme politibetjent lærte jeg at kende som en ualmindelig god kollega, der aldrig var bange for at tage en beskidt nattevagt for en anden.

Han var af en årgang, som aldrig blev fortrolig med skrivemaskinen. Hele sin tjenestetid havde man klaret sig med marginen på en avis, hvis man skulle meddele andre om episoder på vagten. Det fungerede udmærket, men det krævede jo, at ledelsen ville godtage dette system. Det ville ledelsen ikke i 1934, da jeg tiltrådte styrken. Nej, det skulle være formfuldendte rapporter, og det lærte han aldrig.

Politikommisæren tilsagde ham til audiens. »Nu er det 2 år siden, at jeg har set noget skriftligt fra Dem,« hvorefter den pågældende stiltødt be-

Kolding politivagt på Rådhuset set fra Vestergade. Lokalerne var bag vinduerne med jernskodder.

mærkede: »Ja, tiden går, herr politikommisær. Tiden går!« Der blev ikke talt mere om rapporter eller andet skriftligt.

Foruden post 1 – 2 (tidligere omtalt) havde vi post 3, der omfattede Søndergade og omliggende gader. Det var en stille post, og jeg mindes ikke episoder herfra. Til gengæld var der liv i post 4, hvor der lå en restauration med offentlig bal fredag – søndag. Det vil sige, at der skulle være en politibetjent til stede i restaurationslokalet. Hvilke komplikationer, det kunne medføre, kræver ingen større fantasi. Det var altid den yngste kollega, der havde denne uriaspost. Da der var åbent til kl. 02.00, kunne alle byens brandterter nå at komme op og få et par bajere til. Meget var man uenige om, men man blev hurtigt enige om, at den unge politibetjent skulle have nogle bank. Flere gange har jeg ligget nederst i en bunke på 5–6 fulde mandfolk, som forsøgte at tage livet af den formastelige politibetjent, som jo i og for sig var fuldstændig sagesløs, og som bare passede sit lovlige arbejde. Betjeningen var flinke til at ringe efter assistance, men vi havde ikke tjenestevogn, og inden man fik fat i en taxa, var gerningsmændene over alle bjerge.

Vi havde også cykelpatruljer om natten. Den første gik rundt om i den indre by, bl. a. gennem Søgade. Den anden gik op ad Haderslevvej til Iowavej – en dum tur op ad den stejle Haderslevvej, som godt kunne tage luften fra en.

Endelig gik den 3. ud over havnen – Svineryggen til Jernbanebroen ved Strandhuses vestlige begrænsning. Det hændte, at vi blev inspicerede herude. Det hørte dog hurtigt op, for kollegaen fandt hurtigt ud af, at han havde eftersat en mørk cyklist, som desværre forsvandt for ham. Derfor måtte han

Politibetjente ved Nicolai Plads i begyndelsen af besættelsen.

vende ved Svineryggen – ca. halvvejen til politivagten.

Til brug ved anholdelser har politiet udleveret en såkaldt førerkæde – en ca. 30 cm lang leddelt stål-kæde med håndtag i hver ende. Kæden skal anbringes om håndleddet på den person, der skal anholdes, hvorefter håndtagene drejes rundt, så kæden spændes mere og mere.

En aften i 1937 var der ballade i Klostergade, hvor en fuld mand satte sig til modværge. Efterhånden kom 4 politibetjente til stede for at anholde den berusede. De sloges på fortovet, og alt var vild forvirring. Pludselig brølede en af politibetjentene: »Hold op for fanden. Det er min arm, du har sat kæden på!« I kampens hede havde en af kollegerne sat førerkæden på den forkerte arm.

1. september 1938 fik vi enhedspoliti – eller Rigspoliti – som det kom til at hedde. Kommunerne gled ud af det administrative billede og det var sikkert ingen skade til. Rigspolitiets indførelse blev markeret ved en parole, hvortil politikredsens personale var indkaldt. Politimester Thalbitzer holdt en tale om betydningen af det, der skete nævnte dag. En landbetjent var den eneste, som var iført den ny rigspolitiuniform. Han blev beundret, befølt og diskuteret. Uniformer til den øvrige styrke var endnu ikke kommet fra Rigspolitichefen.

I slutningen af 1930'erne var der i ordenspolitiet 18 mand, medens der i kriminalpolitiet var 14. Der blev vel nok gjort mere ved de enkelte sager, end der bliver i dag. Det hele er blevet – skal vi sige mere mekaniseret – hvad enten man kan lide det eller ikke.

Ordenspolitiet havde til huse i kælderetagen i det sydvestlige hjørne af Rådhuset, da jeg tiltrådte. Forholdene var mildt sagt ikke gode. Det bevirkede, at man flyttede ned i KFUK-bygningen på Rendebanen for sluttelig at få ekspedition i et anneks til Domhuset. Her er man stadig med alle de tekniske installationer, som hører til en moderne politistation.

For at afrunde min ordenspolititid vil jeg anføre, at tjenesten ikke altid var lige behagelig. Arbejde med berusede mennesker kunne være belastende, men vi var unge mennesker dengang – og det med at mukke eller holde faglige møder var ukendte begreber. Det værste var nattjenesten. 3 uger hver måned nattjeneste og så en uges dagtjeneste, hvorefter man begyndte på en ny 3 ugers nattjeneste. Det kunne blive lidt – skal vi sige – trivielt.

Episoder fra kriminalpolitiet

I 1938 blev der en stilling ledig i Kriminalpolitiet i Kolding. Jeg søgte – og fik den. Så begyndte et helt nyt kapitel – en helt anden form for politiarbejde.

1. september 1939 udbrød den anden verdenskrig. 3. september 1939 blev vi yngre sendt til Tønder – medbringende pistol og ammunition. Hvad vi skulle derefter gav anledning til diskussion, men ingen vidste noget konkret. Lederen af det lokale kriminalpoliti var af den gamle skole og op i årene. Han var nærmest grædefærdig og bandede stygt og inderligt, da der i løbet af dagen troppede ca. 100 politifolk op fra hele Jylland. »Hvad skal jeg bruge jer til?« sagde han beklagende. »Det er jo ikke mig, der fører krig, og jeg har jo ikke haft bud efter jer!« I løbet af dagen fandt han ud af, at han kunne sende os ud på natpatrolje på cykler på bivejene omkring Tønder. Så var vi aktiviserede. Efter ca. en måneds forløb var der et begavet menneske, som fandt ud af, at vi kunne gøre bedre gavn i vor hjemlige politikreds i stedet for at køre cykelpatrolje om natten i Tønder. Kort sagt: vi blev trukket hjem – og krigen blev ikke forlænget med een dag i den anledning.

Engelske flyvere overfløj i 1942 og 1943 store dele af Danmark om natten. Tyske natjagere forsøgte at skyde dem ned, og det kom jævnlig til luftkampe med skiftende udfald. Vi blev involveret til eftersøgning af engelske flyvere, som var blevet skudt ned, men som havde reddet livet ved faldskærm. I slutningen af 1942 var vi i Hedensted, hvor den lokale befolkning havde set 2 engelske flyvere. De blev eftersøgt – og desværre fundet. I slutningen af januar 1943 var det galt igen – denne gang i skovene omkring Vingsted. En ung engelsk oberstløjtnant (Wing commander) blev fundet og

Rigspolitiet i Kolding 1. april 1938.

sagde følgende: »De herrer jager os som om vi var forbrydere. Vi kæmper dog også for, at Danmark kan blive frit igen!« Den sad!

18. september 1944 – bemærk datoen – udbrød der om eftermiddagen brand i halmen ved siden af en gård i Jordrup. Jeg havde vagt og skrev på sagen til kl. 17.00, hvorefter jeg aftalte med gårdejeren, at jeg ville komme igen næste dag og gøre sagen færdig. Der er en del skriveri ved brande – navnlig på landet. Skrivemaskinen blev efter aftale efterladt på gården. Det kom til at gå helt anderledes end aftalt.

Næste dag – altså den 19. september 1944 – ved ca. 11-tiden, blev Domhuset i Kolding stormet af tyske soldater og Gestapofolk. Jeg stod på mit kontor, da en tysk soldat kom stormede ind med geværet i skudstilling. Soldaten var så nervøs, at geværet

gik op og ned – uden at han havde nogen kontrol over, hvad han sigtede på. »Nur ruhig!« sagde han gang på gang. Jeg havde i grunden lidt medlidenhed med ham, for den eneste, der var urolig, var soldaten selv.

Det var en landsomfattende aktion. Tyskerne satte hele det danske politi ud af spillet fra 19. september 1944 til 4. maj 1945. Ca. 2000 politifolk af alle grader blev deporteret til tyske udryddelseslejre. 120 politimænd døde, og mange blev mærkede for livet. Det viste sig senere, at der kun blev anholdt politifolk i København og de 3 store provinsbyer. Vi andre blev kun afvæbnede. Vi gik så – som det hed dengang – »under jorden«, hvorved forstås, at vi tog hjemmefra uden at omtale for familien, hvor vi tog ophold. Personlig tog jeg til Bølling, hvor jeg kendte en god dansk mand. Her var jeg i 8 dage,

men jeg har aldrig kunnet trives på landet – har altid været i en by – så da jeg havde været i Bølling i 8 dage, besluttede jeg mig til at tage til hovedstaden. Hvis tyskerne skulle få lyst til at anholde flere danske politifolk, kunne man også bedre skjule sig i en stor by. Jeg sagde altså farvel og tak til min vært og drog til København, hvor jeg kom ind i en af de storkøbenhavnske modstandsgrupper.

Efter krigen var jeg involveret i udredningen af nogle af de forbrydelser, der var foregået i Kolding.

16. september 1944 sprængtes Kolding Folkeblad i luften. 3 mennesker blev dræbt, nemlig redaktør Therkildsen, hans 16-årige datter, Kirsten, og portneren i huset, Carl Gejlager. Efter krigen aflagde gerningsmanden en uforbeholden tilståelse over for mig. Han forklarede, at han var blevet hjulpet af 4 tyske statsborgere, som han kun kendte under dæknavne. Der var knap brugt 75 kg sprængstof af typen PE II og 808, som man havde taget fra danske sabotører. Da han blev spurgt, om han ikke tænkte på, at der under aktionen kunne gå menneskeliv tabt, svarede han, at den slags småting ikke under krig kunne tages hensyn til. Han blev dømt til døden og henrettet.

I en villa på Strandvejen boede 4 mand, som var medlem af en såkaldt terrorgruppe. Den var ledet af en tysker mens næstkommanderende var dansk. De 4 mand kørte rundt i Jylland, hvor man lavede Schalburgtage, som det hed. I København var stationeret yderligere 26 mand, som havde samme opgave. Banden virkede som et rejsehold, og de brugte ca. 1.000 l benzin om måneden til deres biler.

Lederen af terrorgruppen her i Kolding, søgte ved kapitulationen ud til Ødsted. Her boede han hos en

gårdejer, hvor han passede dyr og børn på en så fortræffelig måde, at alle var enige om, at han var en virkelig flink fyr. Umiddelbart efter kapitulationen havde man fået opsnuset, at han boede i Ødsted. Man rykkede ud, men inden man nåede helt frem til gården, lød der fra svinestien et skud. Med en blyantstor pistol havde han begået selvmord. Hermed havde en af de største terrorister herhjemme selv gjort ende på sin sag.

Hans næstkommanderende fik sin sag behandlet i Århus, og han tilstod efterhånden 25 drab og 49 Schalburgtager. En nat ved ca. 01-tiden afhørte jeg ham på kriminalpolitiets kontor i Vejle. Det trak ud, fordi 2 kolleger også skulle afhøre terroristen til deres forhold. Da de var færdige, tog de hjem. Så sad jeg lille mand alene med den største morder nord for alperne. Udgangen af hans sag kunne der ihvert fald ikke herske tvivl om. Jeg bliver i dag, da dette skrives, helt klam i hænderne, for efter afhøringen gik jeg alene med ham over en åben gård for at aflevere ham i arresten. Heldet fulgte den tосsede, for der skete ingen episoder. Han blev senere dømt til døden og henrettet.

Det blev mig forundt at forrette tjeneste i knap 41 år i Kolding politi. Skulle jeg gøre mit liv om igen, så valgte jeg igen politiet. Det er et arbejde med levende mennesker – et meningsfyldt arbejde – hvor man kommer helt tæt ind på klientellet. Man får tit medlidenhed med dem, som man arbejder med. Hvordan ville det være gået, hvis du havde haft de samme betingelser at arbejde under? Man opdager gang på gang, at ikke alt er sort og hvidt. Der er mange nuancer her i dette blodrige, men også så fortvivlede liv!